Muzicologie românească disponibila la standurile din foaierul Sălii Palatului

(Daniela Caraman Fotea, 16 septembrie 2009)

Vasile Tomescu – MUZICA RENAŞTERII ÎN SPAŢIUL SPIRITUAL ROMÂNESC vol.II

Operă de mare amploare, pe măsura personalităţii plurisemantice a autorului, volumul continuă minuţioasa panoramare a activităţii muzicale din spaţiul transilvan; unde, ca şi în celelalte provincii româneşti, ni s-a constituit istoria, „procesul de sinteză a valorilor spirituale daco-romane, premisă a culturii românilor". Dacă primul volum punea în valoare mai ales personalităţile, activitatea creativă consemnată în biblioteci, arhive ş.a., cel de al doilea prezintă în detaliu ample colecţii de manuscrise, tipărituri cercetate de autor cu acribia descifrării şi, în continuare, catalogarea tuturor mărturiilor – adeseori copiate manu propria, în latină, greacă, scriere gotică, notaţie muzicală de epocă. Aşadar, prezentări de muzicieni (cu grija faţă de cei autohtoni, afirmaţi în aria culturii europene), de muzică IN EXTENSO, de la Psaltirea scheiană, la multiple forme de manifestare scrise ale artei sonore în Braşov, Sibiu, Mediaş, Alba Iulia, fondul de carte de la Aiud, Hunedoara, Cluj, Bistriţa, Harghita, Mureş, Sighişoara, Tg. Mureş, Sălaj, Arad, Oradea. Banatul fiind de asemenea reprezentat prin incursiuni în Şcoala de la Morisena-Cenad, la Caransebeş şi Lugoj. Chiar şi enumerarea locurilor cercetării este copleşitoare!

Importanţa şi valoarea contribuţiei savantului-muzician Vasile Tomescu îmi aduc gândul-pereche datorat temerarilor care au eliminat de pe hartă spaţiile albe ale terrei deserta.

Luminiţa Vartolomei – GHIDUL CITITORULUI DESPRE MUZICĂ

Fanilor Euterpei li s-a oferit o nouă şi binevenită ocazie de a-şi îmbogăţi universul cunoştiinţelor muzicale. Terminologia de profil reunită în publicaţia Luminiţei Vartolomei, aduce lămuriri, explicaţii, posibilitatea de a înţelege şi aprofunda limbajul programelor de concert, al emisiunilor specializate. Aşadar, celor care citesc despre muzică, li se deschide un drum foarte lesnicios către sensurile artei sunetelor.

Trecând prin cuprins (foarte potrivită optarea pentru ordinea alfabetică), disting mecanismul conceptului, construit pe trei idei (categorii): termeni familiari (larg cunoscuţi), eronat înţeleşi, rar accesibili în afara profesiei. De fapt, ghidul nu este o reuniune de termeni ci de ARTICOLE în afara definiţiilor de tip enciclopedic, scolastic ori academic: ele au – pe lângă teorie muzicală, deschideri către istoria muzicii, estetică, instrumentaţie, genuri şi forme muzicale, chiar elemente din pop şi jazz. Sunt micro-eseuri. Prezentate în limbajul elegant, specific autoarei, care reuşeşte prin acest valoros compendiu, performanţa îngemănării accesibilului cu esenţa.

Remus Manoleanu – MUZICA SUB SEMN LUDIC

Neaşteptată apariţie! Subiect inedit, surprinzător, venit unui pianist (cu excelenţă în arta sa) şi filozof (diplomat în specialitate): pentru că, spune domnia sa, a cânta la un instrument înseamnă în multe limbi, A JUCA!

Argumentaţia, bogată, abundă în idei originale, explicative pentru demers: jocul este libertate, este ordine; are apartenenţă la frumos, leagă şi dezleagă, înseamnă ritm şi armonie – coordonate

definitorii ale muzicii. Concluziv: cultura apare ca structură ludică, este JOC, iar muzica prin natura ei, pluteşte la marginea noţiunii pure de joc. Aşadar, o pledoarie PRO-MUZICA, susţinută prin erudite deschideri către teorii, concepte, demonstraţii selectate din elitiste discipline: filosofia, fenomenologia.

Sunt comentate: frumosul, urâtul („frumos negativ!"), sublimul, euforia, eroicul, tragicul, grotesc-absurdul, comicul – suită complexă de valori din câmpul estetic, cu prelungiri „potenţatoare" către opere semnificative din istoria artelor, a muzicii (inclusiv cele naţionale). Demersul este fluent în armonia mânuirii cuvântului, fără apel (tentant, dealtfel), la împodobirea exagerată în metaforă. Ca atare, credibil, convingător.

Este o carte de colecţie. Remus Manoleanu a oferit cu rafinament, teme pentru meditaţie.

Smaranda Oţeanu Bunea – FILE DE ZIAR

Întâmplările (fie ele şi muzicale), interesează atât timp cât durează. Pentru că demersul cronicarului se opune uitării, colecţia exerciţiilor sale incomodează... timpul, omagiază actul artistic, oferindu-i materialitate. Prin titlul – atât de explicit, Smaranda Oţeanu Bunea punctează şi păstrează evenimente petrecute între 1976-1981, 2000-2004: 180 de eseuri! În toate genurile, de la Amalia Rodriguez ori serialul folcloric Nunta la români, la cronici (bloc) de Festival Enescu, cărţi despre rock sau balet, de la actualitatea momentului românesc, la cea japoneză, indiană, vieneză, germană ş.a. Toate, o lectură cu deliciu intelectual, pentru că, fără excepţie, cuvintele autoarei nu se degradează în vorbe..."Comparat cu efemeridele elitelor autoproclamate din domeniul criticii muzicale, jurnalismul ei se distinge prin concizie şi gust..." scrie Al. Gavrilescu. „...O impresionantă cultură muzicală susţine o publicistică rar întâlnită în zilele noastre, fără aglomerări lexicografice, teoretizări somnolente sau didacticism pedagogic...". Pentru că nu depinde emoţional de nimeni, autoarea are acurateţea, rară, a opiniei condusă exclusiv de argumentul profesional peren, „ferit de surogate şi substitute culturale".

Pentru meloman, tânăr cronicar, confrate, poate fi una dintre cărţile... de pe noptieră...

Ada Brumaru – ÎNSEMNĂRI RĂZLEŢE

Luminiţei Vartolomei îi aparţine gestul-ofrandă datorită căruia cronicile de peste timp ale Adei Brumaru, adunate minuţios, cu devoţiune, au devenit volum tipărit: oglinda unei personalităţi ale cărei „carate" muzicologice-literare îşi reiau sclipirea, desprinse din uitare. Mărturiile lăsate de distinsa Doamnă sunt preţioase pentru breaslă, meloman, om de cultură: „...iradiază îngemănarea profesionalismului său muzical cu inserţiile interdisciplinare; conexările cu filozofia, literatura, artele, fiind prezente la tot pasul, înveşmântate într-o poetică a frazelor care fascina..." (Costin Popa). În Radio, Adei Brumaru i s-au dat - pentru erudiţie, gust desăvârşit, „cheile împărăţiei": veghea calitatea demersului jurnalistic. De neuitat, „delicateţea cu care îşi exprima sugestiile, mai ales faţă de comentariile redactorilor debutanţi în radiofonie..." (Despina Petecel Teodoru). Această carte nu trebuie răsfoită. Citirea ei în detaliu, pagină de pagină, aduce nostalgia timpului în care „simfoniile erau cântate de interpreţi", opera era o misiune captivantă, Irinel Liciu vorbea prin simbolul gestului, Sergiu Celibidache înălţa ameţitor jeturi de sonorităţi...

Scria Valentina Sandu-Dediu: „Ada Brumaru părea descinsă din vremuri mai bune" (şi pentru ...muzica povestită măiestru în volum).

Ana Buga, Octavia Galescu, Cristina Sârbu – GHID DE OPERETĂ, MUSICAL, ZARZUELA

Volumul, structurat pe spaţii - german, francez, român, spaniol, maghiar, englez, american, este amplu (aproape 500 de pagini) şi reprezintă o investigaţie laborioasă, fără precedent, asupra repertoriului nominalizat. Cercetarea a cuprins aproape 200 de lucrări!

Fiecare capitol este prefaţat de o introducere în care sunt prezentate istoria, evoluţia, caracteristicile creaţiei generate, urmând prezentarea extinsă a compozitorilor, cu date biografice, principalele lucrări, cele mai cunoscute titluri (dar şi cele inedite), cu referiri la premiere, stil, numerele de relief din dramaturgie. Se consemnează discografii şi filmografii (ecranizări) selective, detalii asupra înregistrărilor de integrale sau selecţii mai ample, existente în fonoteca Societăţii Române de Radiodifuziune. De asemenea, datele premierelor româneşti ale unor lucrări. Capitolul rezervat creaţiei naţionale interesează în mod deosebit. Sunt elemente care pledează pentru seriozitatea şi calitatea demersului autoarelor, care este în ansamblu o premieră pentru tiparul românesc.

Poveştile operetei, dulci şi alinătoare „istorii cu zâne”, poartă în universul nicicând uitat al copilăriei, al unor vremuri de vis, idilice, jinduite în vacarmul contemporan. Parcurgerea acestui volum (util profesioniştilor, melomanilor), este o lectură plăcută şi instructivă. Apariţia? un gest necesar în contextul valorilor promovate în cultura românească.

Valentina Sandu-Dediu – LUDWIG VAN BEETHOVEN

O nouă monografie a titanului... îndrăzneţ demers! Chiar şi pentru un autor premiat de Academia de ştiinţe din Berlin-Brandemburg (2008)... Muziciana a demonstrat însă în timp, rara calitate a originalităţii. Ce-i iese din mână – pe hârtie, pe clapele pianului, nu cunoaşte locul comun. Volumul de faţă nu face excepţie. Biografia beethoveniană este accesată prin succinte repere. Împreună cu principale evenimente istorice, muzicale interpuse, configurează sinoptic-pictural, tabloul epocii clasicismului. „Miezul” lucrării abordează creaţia beethoveniană, precedată de un capitol semnificativ, prezentând abordări speciale: întrepătrunderi conceptuale aplicate la termeni, genuri, stiluri, demontarea etichetelor prin explicarea posibilei lor aplicatibilităţi în parcursuri temporale, altele decât cele împământenite (e.g.: şi Mozart şi Schönberg sunt clasici...). Ele sunt un preambul la analiza operelor beethoveniene în interdependenţă cu cele similare ale epocii, dar şi faţă de evoluţia creaţiei muzicale în timp.

Autoarea are idei aparte, gândirea ei depăşeşte norme, precepte până nu de mult fetişizate. Muzician cu perspectiva imaginaţiei vizionare, monolit profesional, este din punctul meu de vedere liantul între muzicologia de tip clasic şi cea de secol 21.

Liviu Dănceanu – JURNAL PARŢIAL SONOR

Volumele de eseuri ale autorului izvorăsc din alchimia numită de Smaranda Oţeanu Bunea – o voluptate a scrisului; răsfrântă şi asupra cititorului, încântat, fermecat, cucerit de metaforă, ineditul relaţionărilor tematice, judecăţi de valoare, analize pertinente, tangenţe la fenomenul ori realitatea muzicală, surprinse în neaşteptate ipostaze. Epic (îl asemăn lui I. Teodoreanu), acid, cu umor imbatabil, de sorginte britanică („Dan Brothers = Buciu şi Dediu...), dramatic (îndurerarea cuvântului este simţită aproape concret), admirativ fără grandilocvenţe, deci credibil (despre Sherban Lupu), fără infatuări (evocare respectuoasă a lui Sile Dinicu, laudatio mai tânărului

confrate Sebastian Crăciun), necruţător (revista „Actualitatea muzicală” – un... pepene cu seminţe indigeste...). Multe imagini referenţiale sunt încredinţate jurnalului, majoritar conceput la Slănic Moldova. (1 ianuarie 2008-1 ianuarie 2009). Reîntoarcerea ar face oare, posibilă, apariţia unei continuări? Mi-aş dori-o... Chiar dacă este numit „parţial sonor” jurnalul are ecouri paradisiace. (re)Citindu-l, timpul „devine imperceptibil”...

Vasile Tomescu – MUZICA SECOLULUI LUMINILOR ÎN SPAŢIUL SPIRITUAL ROMÂNESC

Fascinanta operă a dr. Vasile Tomescu continuă să îmbogăţească cercetarea muzicologică naţională. Cel mai recent volum panoramează tabloul creativ de secol 18, pe teritoriile Transilvaniei, Ţării Româneşti, Banatului, Moldovei; în Europa, este epoca unor Vivaldi, Rameau, Bach, Haendel, Haydn, Mozart, corifei a căror gândire muzicală a reverberat, la un anume moment şi în spaţiul muzical, cultural românesc. În care, autorul identifică existenţa a trei direcţii de manifestare esenţiale: muzica folclorică, cea eclesiastică, opusurile laice (corale, camerale, simfonice, de operă). Începuturile perioadei sunt ilustrate prin personalităţi asemeni lui Antim Ivireanu, Constantin Brâncoveanu, Dimitrie Cantemir. Sunt consemnaţi şi oameni de cultură pasionaţi ai valorilor muzicale româneşti (F.J. Sulzer), Petrus Schimerus (la Sibiu); este detaliată activitatea lui Michael Haydn, Dittersdorf, trăitori şi în aria transilvană. Sunt catalogate Antologii muzicale de elaborare autohtonă, cântări sacre (1697- 1795), valori muzicale în patrimoniul sibian, repertoriul universal în sălile de concert ale epocii, documente în fonduri timişorene de partituri ş.a. Însumate, alcătuiesc o preţioasă colecţie informatică, documentară, istorică, ştiinţifică, realizată într-un gest de sinteză, în spiritul personalităţii renascentiste, cu vastă acoperire intelectuală, specifică maestrului Vasile Tomescu, european de referinţă.

Doru Popovici – ALĂTURI DE OCTAVIAN PALER

Cel de al treilea volum epistolar al autorului – după cele parcurse cu Dimitrie Cuclin şi Ion Piso, are semnificaţii aparte. De ce Octavian Paler? Motiv probabil este şi cel al co-abitării compozitorului – imnograf bizantin cum se numeşte pe el însuşi – cu distinsul intelectual, filo-român, în Radioul public; mediu vibrant în care (cândva) se dobândea conştiinţa orei exacte a profesiei.

Demersul lui Doru Popovici este o amplă confesiune dramatică de biografie (viaţa lui este epopeică), Octavian Paler fiind un receptor ideal, capabil de înţelegere a incredibilului existenţial. Este şi o auto-explicare a creaţiei motivată nu doar de har, talent, dorinţa de comunicare ci şi de contextul coagulării actului componistic (pentru care interlocutorul său avea de asemenea comprehensiune, pornită şi din similitudini cu experienţa personală de literat-publicist). Sunt încredinţate scrisului dezamăgiri, drame; sunt luminate, cu un curaj singular în bresle, colţuri ascunse ale istoriei, vieţii (inclusiv ale celor muzicale), ce nu trebuie trecute în uitare: de la procesul comunismului, jignirea marilor creatori ai naţiei, deculturaţia, vidul intelectual, viaţa compozitorilor şi muzicologilor noştri ieri şi azi ş.a. Lectura le dezvăluie necruţător şi nu întâmplător. Educat şi în spiritul filozofiei grecilor antici, Doru Popovici este o personalitate a conceptului; ştie că nu există nimic mai puternic decât o idee căreia i-a venit timpul. Se întâmplă în acest volum-document.